

Farklı Eğitim Kademelerinde Okul Yöneticilerine Yansıyan Öğrenci Öğretmen Kaynaklı Disiplin Sorunlarının İncelenmesi

Niyazi YILMAZ

MEB Eğitim Yöneticisi

nyzylmz@gmail.com.tr, ORCID:0000-0002-2640-3217

Nagihan İNNAB

MEB Eğitim Yöneticisi

nagiyigit@gmail.com.tr, ORCID:0000-0003-1571-5706

Özet

Eğitim sürecinin belirlenen plan ve programlara göre ilerlemesine engel teşkil eden ve sürecin sekteye uğramasına neden olan unsurlar disiplin sorunları olarak ifade edilmektedir. Nitel desende tasarlanan bu çalışmayla farklı eğitim kademelerinde yöneticilere yansıyan öğrenci ve öğretmen kaynaklı disiplin sorunları tespit edilmesi, ilgili sorunlara karşın yöneticilerin geliştirdikleri çözüm önerilerinin neler olduğu belirlenmesi hedeflenmiştir. Araştırma bulgularına göre ilkokul, ortaokul ve lise okullarında karşılaşılan öğrenci kaynaklı disiplin sorunları ailevi, ekonomik, çevresel faktörler ve arkadaş ilişkileri olarak dört kategori altında toplandı. Öğretmen kaynaklı disiplin sorunları ise karakteristik özelliklerin, çevresel ve ekonomik sorunların olduğu görüldü. Çözüm önerileri olarak ise ihtiyaçların belirlenmesi, destek eğitiminin verilmesi, okul içinde gereken düzenlemelerin yapılması gibi önerilerin geliştirildiği görüldü. Çözüm önerilerin gerçekteştirilmesi konusunda karşılaşılan güçlükler incelendiğinde ise okulların çözüm sağlayıcılara verdiği olanaklar, bir türlü yerine getirilemeyen sorumluluklar, öğretmenlerin bu süreçte

yaşadığı tükenmişlikler, okul içinde yaşanan vizyon eksikliğinin süreç çözülmesinde zorluklara neden olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Disiplin Sorunları, Disiplin Sorunları Sedenleri, Disiplin Sorunu Çözümü

Investigation of Student and Teacher-Oriented Discipline Problems Reflected to School Managers at Different Levels of Education

Abstract

The factors that hinder the progress of the education process according to the determined plans and programs and cause the process to be interrupted are expressed as disciplinary problems. With this study, which was designed in a qualitative design, it was aimed to identify student and teacher-related disciplinary problems that were reflected to the administrators at different education levels, and to determine the solution proposals developed by the administrators against the related problems. According to the research findings, student-related disciplinary problems encountered in primary, secondary and high school schools were grouped under four categories as family, economic, environmental factors and friend relations. Teacher-based disciplinary problems, on the other hand, were seen to have characteristic features, environmental and economic problems. As solution suggestions, it was seen that suggestions such as identifying needs, providing support training, and making necessary arrangements in the school were developed. When the difficulties encountered in realizing the solution proposals are examined, it is concluded that the opportunities provided by the schools to the solution providers, the responsibilities that cannot be fulfilled, the burnout experienced by the teachers in this process, the lack of vision in the school cause difficulties in solving the process.

Keywords: Disciplinary Problems, Causes Of Disciplinary Problems, Disciplinary Problem Solution

Giriş

İnsanoğlu sosyal bir varlıktır bu nedenle sürekli çevresindeki canlılar ile etkileşim halinde hayatına devam eder. Etkileşim ve iletişim olmadan yalnız bir varlık olarak insanların bir arada yaşaması imkânsızdır. Etkileşim sırasında ise bazı çatışmaların yaşanması beklendik bir olgudur. Öyle ki çatışmaların en aza indirgenmesi ve kısa süre içinde çözüme ulaşabilmesi amacıyla insanların bir

arada olduğu kurumlarda dzenini sağlayan kurallar geliştirilmiştir. Bu anlamda kuralların en çok kullanıldığı ve insanoğlunun bir arada zaman geçirdiği kurumlardan biri de okullardır. Sosyal bir varlık olan insanın hem eğitilmesi hem de ğretim süreçlerini tamamlaması için okula ihtiyaı vardır. Okullarda verilen eğitim temel girdisi olan insanı toplumdun alır ve temel çıktısı olan insanı yine nitelikli ve kazanımları olan biri olarak topluma verir (Bursalıoğlu, 1991: 19). Toplumdaki her bireyin toplumsal varlık olma davranışlarını yerine getirebilmesi için gereken davranışları öğrenmesi zorunluluktur (Ertürk, 1979: 3).

Bu amaç doğrultusunda okulların gereken davranış biçimlerini insanlara kazandırabilmesi okul sınırları içinde belirli bir dzenin sağlanması ile mümkün olabilmektedir. Okul sınırları içindeki her adım öğrenciler ve öğretmenlerin varlığını korumaya yönelik olarak onların iyiliğini dşunerek tasarlanmalıdır. Çünkü okulların varlığının temel nedeni olan yegne varlık öğrencilerin direkt olarak varlığıdır. Okulun yönetimi ve işleyişi okul sınırları içinde olumlu öğrenme ortamlarını belirleyen önemli bir etkidir (Celep, 2004: 11).

Bu durumda okullarda istenilen davranışların kazanılmasının ilk yolu ilgili eğitim ve ğretim ortamını olumlu öğrenme ortamı olarak tasarlamaktan ve uygulamaktan geçmektedir. Diğer bir ifade ile okullar hem fiziksel olarak hem de duygusal olarak öğrencilerin ve öğretmenlerin eğitim ğretim süreçlerinde var olmasını sağlayacak ortamları sağlayabilmelidir ki istenilen kazanımların elde edilmesi mümkün olsun. Okullarda istenilen bu dzenin sağlanması ise disiplinli bir okul ortamının sağlanması ile olanaklıdır. Öğrenciye ve öğretmene güvenli ve disiplinli sınıf ortamının oluşturulması ile istenilen eğitimin geçekleştirilmesi olasıdır (zdemir, 2007: 248).

Okullarda yürütülen eğitim ğretim süreçleri zaman zaman öğretmenlerden zaman zaman öğrencilerden kaynaklı sorunlarla aksayabilmektedir. Ortaya çıkan sorunlar nedeniyle hedeflenen değişimin ve gelişimin geekleşebilmesi yavaşlamakta kimi zaman da tamamen engellenebilmektedir. Eğitim ğretim sürecindeki bu tür sorunlar kısaca disiplin sorunları olarak ifade edilmektedir. Disiplin sorunları okullar ve eğitim sistemi açısından oldukça önemli ve her türlü zm üretilmesi gereken bir konudur. Konunun bu denli önemli olduğu durumda öncelikle sorunun ne olduğunun algılanması sonrasında zm nerileri geliştirilmesi gerekmektedir. Disiplin sorunları okullardaki eğitim süreçlerinin amaçlara uygun sürdürülebilirliğine büyük lde engel teşkil edebilmektedir. Öyle ki bazı disiplin sorunlarının cezaları ve yaptırımları hem öğrenciye hem de öğretmene oldukça zor zamanlar yaşatabilmektedir. Bu yüzden okullardaki

disiplin sorunlarının nedenlerinin ve çözümlerinin üzerinde durulması okul yöneticilerinin yanı sıra hem öğretmenler açısından hem de öğrenciler açısından önem arz eder.

Var olan durumlarının gerçekçi analizler ile tespiti konusunun mühim olan noktalarına odaklanılmasını sağlamak ve şartlara, ihtiyaçlara uygun çözüm yöntemleri geliştirilmesine olanak sağlamak okullarda yaşanacak olan disiplin sorunlarında gerekli birimlere yardımcı olacaktır. Bu nedenle çalışmada, formal eğitim faaliyetlerinin yürütüldüğü üç farklı eğitim kademesinde yöneticilere yansıyan öğretmenden veya öğrenciden kaynaklı olabilecek disiplin sorunlarının tespit edilerek, yöneticilerin öğretmen ve öğrenci kaynaklı problemlere çözüm olabilecek önerilerini alarak alandaki disiplin sorunlarının azaltılması yönünde çözümler sunabilmek amaçlanmıştır. Ayrıca bu doğrultuda konuyla ilgili daha sonra yapılacak olan çalışmalara katkı sunabilmesi de hedeflenmiştir. Bu kapsamda çalışmada yarı yapılandırılmış bir form ile görüşmeler yapılmış ve içerik analizi kullanılarak toplanan veriler analiz edilmiştir.

Disiplin Kavramı

Disiplin kelimesi kökenine bakıldığında aslında Fransızca kökenli “disciple” kelimesinden geldiği görülmektedir. Fransızca kökenli disiplin kelimesinin manası ise Türkçe olarak düzen, yol-yordam, sıkıyönetim anlamlarındadır (Tortop vd, 2007: 322). En basit anlamı ise TDK tarafından açıklanan anlamıdır. Disiplin, var olan yasa, kurala, düzene uyumlu olmayı ifade etmektedir ve düzen, intizam, itaat gibi kelime anlamlarını da karşılamaktadır (Türk Dil Kurumu, 1994:234). Eripek (1980) ise disiplini, çocuk ya da genç olan bireyi hem kendisini hem de yaşadığı toplumun ilişkilerinde uygun davranış ve tutuları benimsemesi için gereken değer ölçütlerine göre yetiştirilmesi, yönetilmesi olarak açıklamaktadır. Başaran (2000) disiplini, okulun kural ve kaidelerinin öğrenciler tarafından uygulanabilirliğinin sağlayabilmek maksadıyla ortaya konulan çabalar olarak ifade etmektedir.

Disiplin kavramı evde iş yerinde sokakta ve daha birçok noktada karşımıza çıkan bir kavramdır. Kullanıldığı yere göre tanımlarında değişiklikler olsa da en önemli ortak noktası içinde bulunulan düzenin korunmak istenmesidir. Toplum içinde sağlanan disiplinin asıl amacı bireyi at gözlükleri ile sıkıştırmak ve hareket alanını daraltmak değil bireyin körü körüne itaatkâr olmasından kurtarıp,

kendi kendini kontrol edebilmesini sağlamaktır. Birey disiplin sayesinde kurallara uyum sağlayabilmeyi gerektiğinde uyumlu olabilmeyi öğrenmektedir. Bir başka görüşe göre disiplin kişinin doğru dürüst davranış ve beceri kazanması, öğretici olması ve yetişmesidir. Birey disiplin sayesinde kişiliğini kazanabilmektedir. Bir arada yaşayabilmeyi, uyumlu olmayı, özgürlüğünü doğru bir şekilde kullanabilmeyi, toplumla uyumlu yaşamayı ve toplumun normlarına sağlıklı bir şekilde yaklaşım saygı duymayı sağlamaktadır (Arca, 1994:28-33).

Okuldaki Disiplin Kavramı

Disiplin kavramı hakkında oldukça çeşitli görüşler vardır. Disiplin kelimesinin bünyesinde pozitif duygudan uzak bir duygu barındırmaktadır. Bu yüzden okul sınırları içerisinde çoğunlukla öğrencileri rahatsız eden bir kelime olarak algılanır. Ancak okullarda disiplinin sağlanmasının hem öğrencilerin hem de öğretmenlerin güvenliği için önemli olduğu unutulmamalıdır. Okullarda hedeflere ulaşabilmek için öncelikli olarak verimli bir eğitim-öğretim alanının, sürecinin yaratılması esastır. İlgili eğitim ortamı ise güvenli ve düzenli yani disiplinli bir öğretim alanı ile oluşturulabilmektedir. Bu alandaki okul sınırları içindeki disiplin tam anlamıyla hareket edilemeyecek alanların oluşturulması, öğrencilere ve öğretmenlere sınırlar çizilmesi anlamına gelmediği bilinmelidir. Bu tarz güvenli ortamın sağlanması ise ancak disiplinin sağlanması ile mümkündür. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından desteklenen bu düşünce, MEB temel hedeflerinin verimli ve etkin bir eğitim-öğretim için öncelikle disiplinli bir sınıf ortamının oluşturulması ile başladığı ifade edilmiştir (Özdemir, 2007:248). Ancak literatürde ilgili görüşe ters nitelikte olan görüşlerin de varlığı yadsınamaz.

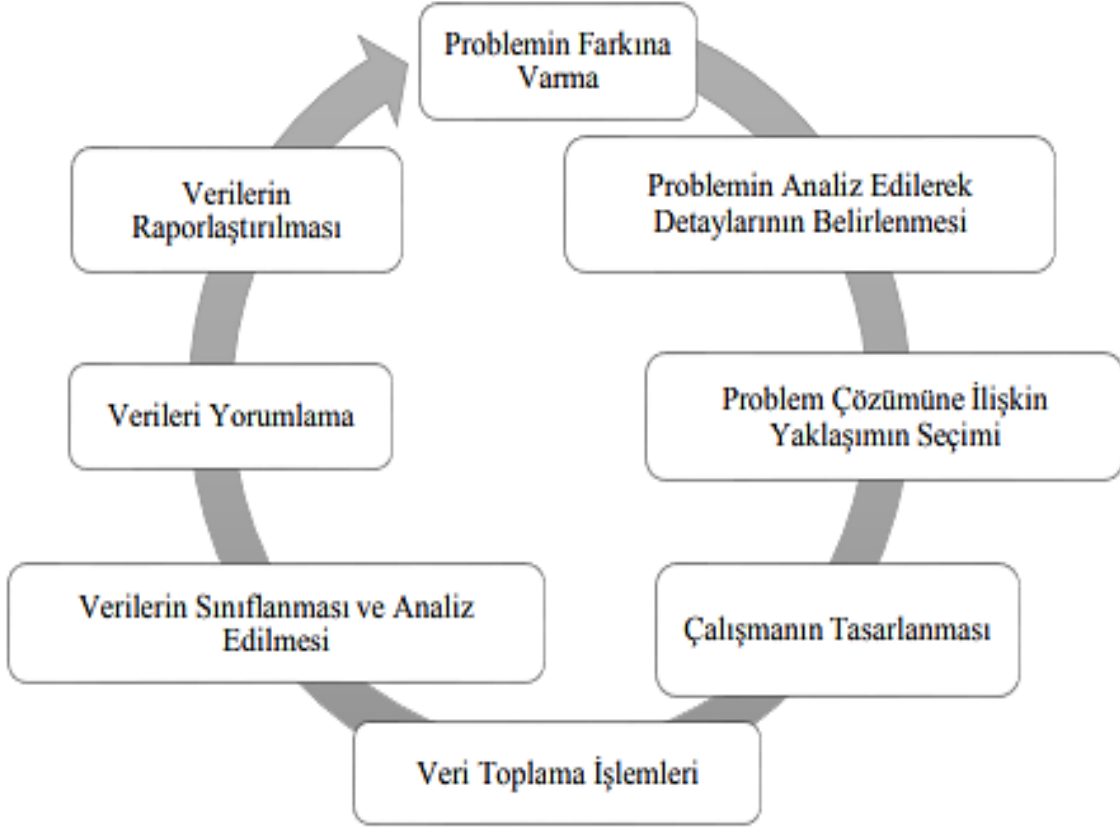
Sınıf ve disiplin kelimelerinin birbirine zıt iki kelime olduğunu söyleyen Başar (2005) disiplinin var olduğu bir ortamda sınıfın gerçek olamayacağını vurgulamıştır. Sınıf ortamında olması gerekenin disiplin değil düzen olduğunu ve eylemlerin belirli kurallara bağlanması ise de düzenin sağlanacağını belirtmiştir (Başar, 2005:71). Bir diğer görüşe göre, öğretmenin penceresinden bakınca disiplin öğretmenler tarafından öğrencilere ve diğer öğretmenlere uygulanan baskı-ceza temelli davranış biçimi iken öğrenci penceresinden incelendiğinde öğrencilerin kendi hayatlarını sınırlandıran ve benliklerine yönelik yapılan bir davranış biçimidir. Disiplin aynı zamanda insanların birlikte yaşamalarının bir gerekliliğidir (Kazancı, 1989:10).

Özetle, disiplin tam anlamıyla önceden belirlenen kurallara uyma niteliği ağır basan bir kavram olmakla beraber kapsayıcılık bakımından hem öğrenciyi hem de öğretmeni kurallara uyulması sınırları içine dahil eden bir kavramdır. Aynı zamanda öğrencinin disiplin sayesinde öğrenci içinde bulunduğu toplumun yaşam koşullarına uygun huzursuzluk yaratmayacak davranışlar geliştirmesine olanak sağlayan ve aksi bir durum olduğunda ilgili koşullar içinde yaşanan bu olumsuzluğu kontrol edebilecek ortamlar sağlayan bir kavramdır (Sorguç,1986:28). Disiplin ile kişinin hem kendine hem de başkasına zarar vermeden, sınıfın ve okulun düzenini bozmadan olağan süreci devam ettirebileceği düzenin sağlanmasını sağlayan bir kavramdır. Disiplin sayesinde, okullarda belirlenen kurallara uyulması mümkün kılınmış ve hem kişinin kendisi hem de karşısındaki kişinin korunması esas alınmış olur. Burada yer alan korunma kavramı sadece hem fiziksel hem de psikolojik korumayı içermektedir.

ARAŞTIRAMANIN KAPSAMI VE YÖNTEMİ

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada okul müdürünün okullardaki öğretmenlerden ve öğrencilerden kaynaklanan disiplin sorunlarına yönelik görüşleri alınarak, çözüm noktasında fikirlerinin değerlendirilmesi amacıyla nitel araştırma modeli kullanılmıştır. Nitel araştırma ilgilendiği probleme sorgulayıcı bir yaklaşım ile yaklaşan ve problemin doğasını anlamaya çalışan problemi doğal ortamında ele alan araştırma yöntemidir. Kısaca nitel araştırma ilgili problemi çözümüne ait gözlem ve görüşme yoluyla veri toplayıp bazen daha önceden bilinen bazen de daha önceden bilinmeyen problemlerin algılanmasını ve ilgili problemlere çözüm bulunmasını sağlayan öznel yorumcu bir veri analiz yöntemidir (Baltacı, 2019). Bu amaçla kullanılan nitel araştırma süreçleri Şekil 1’de verilmiştir:

Şekil 1. Takip Edilen Nitel Araştırma Süreçleri

Araştırma Amacı ve Problemi

Araştırmanın en temel amacı farklı kademelerdeki okullarda okul yöneticilerine yansıyan öğrenci ve öğretmen kaynaklı disiplin sorunlarının neler olduğunun belirlenmesidir. Ayrıca araştırmada öğrenci ve öğretmen kaynaklı disiplin sorunlarının nedenlerinin, çözüm önerilerinin belirlenmesi de amaçlanmaktadır. Çalışmada esas olan disiplin sorunlarının katılımcıların gözünden nedenleri irdelenip kaynaklarına inilecek, böylece yine katılımcının gözünden çözümleri incelenecektir. Nitel görüşme sorunları ile katılımcıların cevaplarının tarafsız bir şekilde veri toplanıp analiz edilmesi ve bulguların sonuçlar ve öneriler ile desteklenmesi amaçlanmıştır. Kısacası araştırmanın amacı problem cümlelerinin cevaplarının bulunmasıdır. Araştırmada okullarda okul yöneticilerine yansıyan disiplin sorunlarının neler olduğu araştırılmaktadır. Bu amaçla çalışmanın problem cümlesi aşağıdaki gibi ifade edilebilir:

- Okullarda yöneticilere yansıyan öğretmen kaynaklı disiplin problemleri nelerdir?
- Okullarda yöneticilere yansıyan öğretmen kaynaklı sorunların nedenleri nelerdir?
- Okullarda öğretmen kaynaklı sorunların çözümüne önerileri nelerdir?
- Okullarda öğretmen kaynaklı sorunların çözümünde karşılaşılan zorluklar nelerdir?
- Okullarda yöneticilere yansıyan öğrenci kaynaklı disiplin problemleri nelerdir?
- Okullarda yöneticilere yansıyan öğrenci kaynaklı sorunların nedenleri nelerdir?
- Okullarda öğrenci kaynaklı sorunların çözümüne ilişkin öneriler nelerdir?
- Okullarda öğrenci kaynaklı sorunların çözümünde karşılaşılan zorluklar nelerdir?

Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırma İstanbul ili Bahçelievler ilçesinde görev yapan üç tane ilkokul, üç tane ortaokul, üç tane lise okul müdürünün okullardaki öğretmenlerden ve öğrencilerden kaynaklanan disiplin sorunlarına yönelik görüşleri alınarak, çözüm noktasında fikirlerinin değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır. Çalışmanın evreni İstanbul ilinin Bahçelievler ilçesinde farklı kademelerde görev yapan üçer yönetici ile sınırlandırılmıştır. Örneklem grubu oluşturulurken örnekleme yöntemlerinden seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden, amaçsal örnekleme yöntemlerinden tipik örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Katılımcılara ilişkin örneklem özellikleri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcılara İlişkin Demografik Verilerin Dağılımı

Katılımcı	Görev yaptığınız eğitim kademesi	Yöneticilikte geçirdiğiniz süre	Eğitim durumunuz	Öğretmen sayısı	Öğrenci sayısı	Kurumunuzdaki Cinsiyet
K ₁	İlkokul	6-10 yıl	Lisans	60 üstü	1500 üstü	Erkek

K ₂	İlkokul	1-5 yıl	Yüksek lisans	20-40	500-1000	Erkek
K ₃	İlkokul	11 ve üstü	Lisans	40-60	1000-1500	Erkek
K ₄	Ortaokul	6-10 yıl	Yüksek lisans	20-40	500-1000	Erkek
K ₅	Ortaokul	11 ve üstü	Lisans	40-60	1000-1500	Kadın
K ₆	Ortaokul	11 ve üstü	Yüksek lisans	60 üstü	1000-1500	Kadın
K ₇	Lise	11 ve üstü	Lisans	60 üstü	1000-1500	Erkek
K ₈	Lise	11 ve üstü	Yüksek lisans	40-60	500-1000	Erkek
K ₉	Lise	6-10 yıl	Yüksek lisans	60 üstü	1500 üstü	Kadın

ARAŞTIRMA VERİLERİN ANALİZİ VE BULGULARI

Araştırmacı tarafından görüşmeler ile toplanan verilerin analizinde nitel araştırma yöntemlerinden yararlanılmıştır. İlgili veriler öncelikle okundu ve verilerin kodlanması yapıldı. Sonrasında verilere ilişkin temalar belirlendi. Oluşturulan sekiz tema için ayrı ayrı kategoriler tanımlandı. Kategorilere ilişkin yorumlar yapıldı. Araştırmacı tarafından ifade edilen bulguların desteklenmesi için katılımcı görüşüne direkt yer verilmiştir. Bunun için hangi katılımcının görüşü alındığı önemlidir.

Verilerin analizinde kategorilere ilişkin görüşlerin anlaşılır olması amacıyla her katılımcının kodları verilen gibi ifade edilmiştir:

$$K_i=(C,G,n)$$

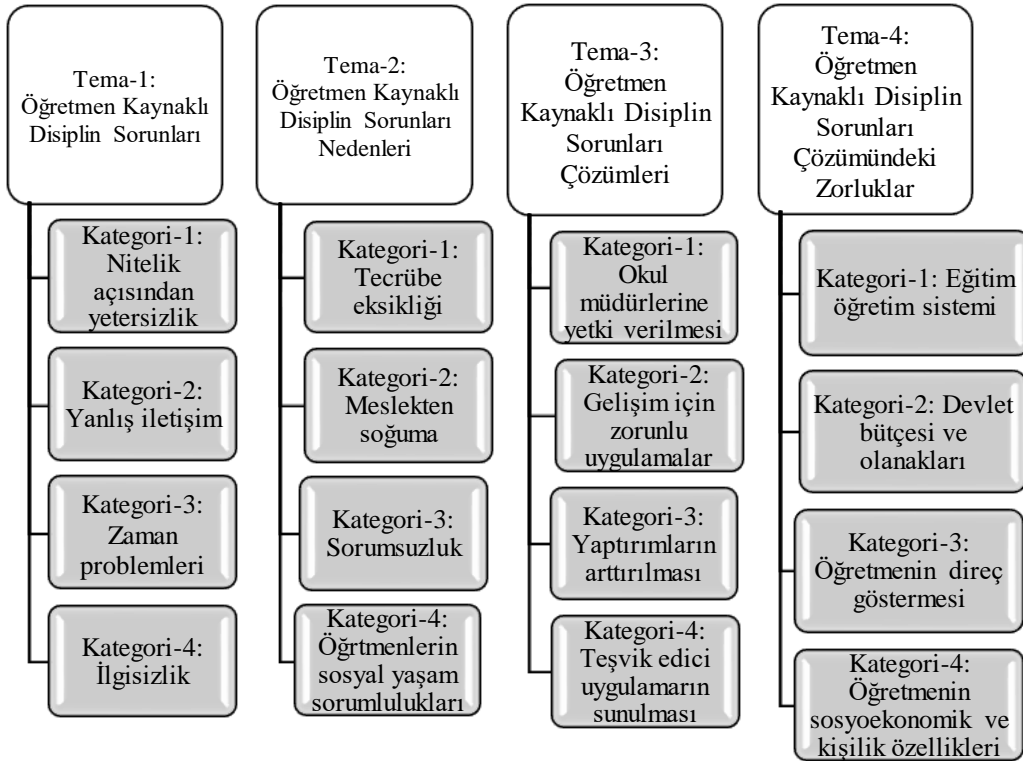
i=katılımcı sıra no;

C=cinsiyet;

G=görev yapılan okul;

n=okuldaki öğrenci sayısı.

Katılımcılar ile yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen bilgiler veri olarak alınmış ve araştırma sorularına uygun olarak anlamlı kodlar oluşturulmuştur. Öncelikle kodları oluşturabilmek için verilen yanıtlar tek tek incelenmiş ve tüm yanıtlar şifrelenmiştir. Oluşturulan şifreler ile ilgili kodlar ve temalar elde edilmiştir. Elde edilen temalar ve temalara ilişkin kategoriler Şekil 2 ve Şekil 3’te gösterilmiştir. Öğretmen ve öğrenci kaynaklı temalar sırası ile “disiplin sorunları”; “disiplin sorunları nedenleri”; “disiplin sorunlarının çözümleri” ve “disiplin sorunları çözümündeki zorluklar” olmak üzere dört tema oluşturulmuştur. Alt başlıklarda sırası ile temalar ve kategoriler üzerinde durulmuş ve açıklama yapılmıştır.

Şekil 2. Öğretmen Kaynaklı Sorunlara İlişkin Temalar ve Kategoriler

Tema 1: Öğretmen Kaynaklı Disiplin Sorunları

Okul içindeki disiplin sorunlarının bir kaynağı da öğretmenlerdir. Disiplin sorunlarının öğretmenden kaynaklanan nedenlerini oluşturan temada kategoriler “nitelik açısından yetersizlik”; “yanlış iletişim”; “zaman problemi” ve “ilgisizlik” kategorileridir. Öğretmenin nitelik açısından

yetersiz olması öğretmenlik mesleğinin gerekli ve yeterli niteliklerine tamamen sahip olmaması anlamına gelmektedir. Öğretmenlerin genç olmasından kaynaklanan kazanım yetersizliği ve mezun olmadan edinilmesi gereken niteliklerin kazanılmaması konusunu ifade etmektedir. Öğretmenlerin gerek öğrenci ile gerek veli ile olan sağlıklı iletişimi, sınıf içinde disiplini ve düzeni kolaylaştırmaktadır. Aksi durumda ise sınıf içinde öğretmen ve öğrenci arasındaki iletişim zorlaşmakta ve öğrenci öğretmenin sözünü önemsememekte ve öğretmen otoritesi sarsılmaktadır. Bu konu hakkındaki bir görüş aşağıda verilmiştir. Ayrıca öğretmenin iş arkadaşı ile iletişimi de son derece önemlidir. Sadece sınıf içinde öğretmen öğrenci disiplini değil okul içinde öğretmen ve okul yönetimi disiplinde son derece önemlidir. Özellikle büyük şehirlerde bir yerden bir yere gitmek oldukça zor olmaktadır. Öğretmenler de zaman zaman okullara geç kalabilmektedir. Ancak çok sık yaşanan bu durumlar okul içinde düzeni bozar ve öğretmen ile yönetici arasındaki iletişimi; ders esnasındaki boşluklar ise öğrencilerin sınıf içindeki davranışlarını etkilemektedir. Öğretmenlerin okul içindeki görevi öğrenciye ders vermek aynı zamanda öğrenciler ile ilgilenmek ve onlara doğru davranışları öğretebilmektedir. Ancak son zamanlarda öğrencilerin yükü öğretmenlere ağır gelmektedir. Öğrencilerin sınıf içindeki düzensiz davranışları ve ders konusundaki ilgisizlikleri öğretmenlerde tükenmişlik hissine neden olabilmektedir. Bu yüzden öğretmenlerinde okula, öğrenciye ve mesleğe olan ilgisiz zaman zaman azalabilmektedir. Bu da öğretmenin ders konusundaki çabasının azalmasına ve sorunların gün yüzüne çıkmasına neden olabilmektedir.

Tema 2: Öğretmen Kaynaklı Disiplin Sorunlarının Nedenleri

Okul içindeki disiplin sorunlarının bir kaynağı olan, öğretmenlerin sorun nedenleri oldukça önemli bir konudur. Disiplin sorunlarının nedenlerine ilişkin kategoriler “tecrübe eksikliği”; “meslekten soğuma”; “sorumsuzluk” ve “öğretmenin sosyal yaşam sorumlulukları” kategorileridir. Öğretmenlerin genç olması ve üniversite zamanlarında gereken tecrübeyi edinmemesi sınıfta karşılaşılan olumsuz davranışlar karşısında sessiz kalmasına ya da öğrencilere karşı çekimser kalmasına neden olabilmektedir. Öğretmenlerin okuldan ve mesleğinden soğumasının en büyük nedeni öğrenciden ve velilerden gereken saygıyı görememeleridir. Eğer okul içinde saygı sınırları aşıyor ise öğretmen yaptığı mesleğin ne kadar önemli ve verici bir meslek olduğunu unutup kendisini sıradan, mesai ile çalışan bir kişi olarak görebilir. Öğretmenlerin de bütün insanlar gibi

sorumlulukları vardır. Okulda tıpkı anne- baba görevi gibi sorumluluk üstlenen öğretmenlerin evlerinde kendi çocuklarına karşı da anne baba olması sosyal yaşamla birlikte okulun yükünün omzunda olmasına neden olmaktadır. Öğretmenlerin derse olan ilgisiz davranışları öğrencilerin aşırı davranışlarına kapı aralayabilmektedir. Gelir kapısı gibi öğretmenlik mesleğinin kutsallıktan uzaklaşması öğrencilerin da nasıl olsa parasını kazanıyor düşüncesi ile davranmasına neden olabilir.

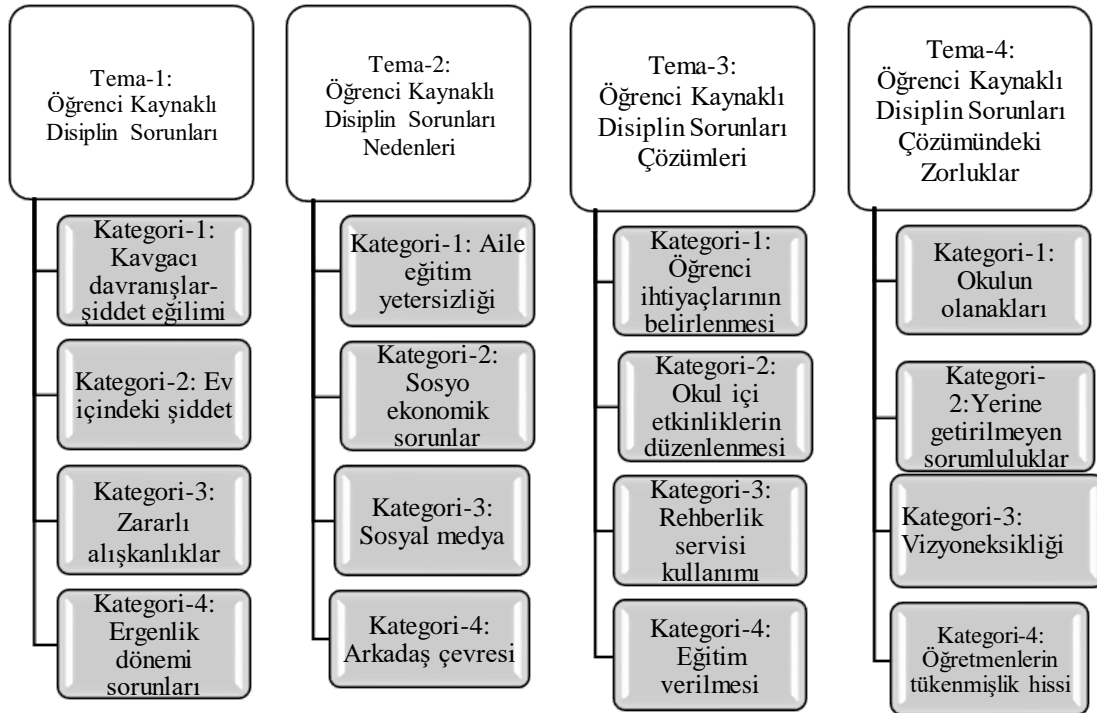
Tema 3: Öğretmen Kaynaklı Disiplin Sorunları Çözümleri

Okul içindeki disiplin sorunlarının çözümüne ilişkin geliştirilen tema kategorileri “okul müdürlerine yetki verilmesi”; “gelişim için zorunlu uygulamalar”; “yaptırımların arttırılması” ve “teşvik edici uygulamaların sunulması” kategorileridir. Öğretmenlerin bazı davranışlarının engellenmesi müdürlerin yetkileri ile mümkün olabilmektedir. Mesela derse geç gelen bir öğretmen ya da ders esnasında ilgisiz olan öğretmene yetkili kişiler tarafından verilen cezalar caydırıcı olabilir. Öğretmenlik mesleği de diğer memurların sahip olduğu garantisi olan meslek grubundandır. Garanti meslek olarak ifade edilen düşüncenin tekdüze davranış kalıpları mevcuttur. Öğretmenin derse gelip sadece konu anlatması ve diğer hiçbir olayın içinde yer almaması sorumluluk bilincinin olmadığı göstergesidir. Eğer okul müdürlerin de desteklemesi ile zorunlu gelişim dersleri oluşturulmalı ve öğretmenlik garanti sayılan meslek gruplarından çıkarılmalıdır. Böylelikle öğretmenlikte sürekli gelişim içinde olur günümüz şartlarına uyum sağlamış olabilir. Ücretli öğretmenlerin zaman doldurma çabasının ortadan kaldırılması için öğretmenin de bulunduğu okula ait olması ve kadrolu olması esastır. Böylelikle belirli eğitimler ile hizmet içi eğitim daha kaliteli olabilir. Öğretmenlerin en büyük kaynağı iş doyumunu ve motivasyondur. Zaman zaman iş doyumunda olan azalma ve motivasyon kaybının giderilmesi sınıf içi ve okul başarısını arttırmakla kalmayıp davranış sorunlarına da çözüm olacaktır. Dinamik sınıflar ve öğretmenler ile daha canlı ve düzenli bir okul ortamı elde edilebilir.

Tema 4: Öğretmen Kaynaklı Disiplin Sorunları Çözümündeki Zorluklar

Disiplin sorunlarının çözümleri teoride olduğu kadar kolay olmamaktadır. Okulda alınan kararların uygulanmasından önce sorunların çözümleri için karar alınabilmesi oldukça zor

olabilmektedir. Disiplin sorunlarının çözümünde kaynaklanan öğretmen kaynaklı sorunlar temasının kategorileri “eğitim öğretim sistemi”; “devlet bütçesi ve olanakları”, “öğretmenin direnç göstermesi” ve “öğretmenin sosyo ekonomi ve kişilik özellikleri olarak ifade edilmiştir. Öğretmenlerin atanmasında gelişen aksilikler okullara olduğu gibi yansımaktadır. Bir dersin bir gün boş geçmesi bile okul içindeki düzeni sarsabilecek iken birçok gün derslerin atamalar yüzünden boş geçme durumu öğrenci davranışlarını ve diğer öğretmen davranışlarını olumsuz etkileyebilmektedir. Eğitim öğretim gönüllük dışında bütçe gerektiren ve bazı sistemlerin bir arada işlemlerini sağlayan bir kurumdur. Dolayısıyla devlet bütçesinde yaşanan ekonomik zorluklar okullarda eğitim ve öğretime ayrılan bütçeyi de azaltmaktadır. Eğitim sistemleri içinde özellikle sınavların tarzları sayıları oldukça fazla değişkenlik göstermektedir. Sınavlar öğrenci hayatı için olduğu kadar öğretmenler içinde çok önemlidir. İlgili değişiklikler yapılırken öğretmenlerin görüşlerinin alınması davranışların olumlu yöne doğru çekilmesine yardımcı olabilir. İletişim sorunu okuldaki en büyük disiplin sorunudur. Bir problem olduğunda öğretmen-öğretmen; öğretmen-veli ya da öğretmen-öğrenci tarafların karşılıklı dinlenmesi oluşan sorununda çözüm geliştirilmesine yardımcı olabilmektedir. Böylelikle okul içindeki örgüt kültürü gelişimi de kolaylaşacaktır.

Şekil 3.1 Öğrenci Kaynaklı Sorunlara İlişkin Temalar ve Kategoriler

Tema 1: Öğrenci Kaynaklı Disiplin Sorunları

Okul içinde öğretmenin disiplin sorunlarına neden olduğu kadar öğrencilerin de disiplin sorunlarına neden oluğu bilinmektedir. Görüşmeler sonucunda oluşan temalardan biri öğrenci kaynaklı disiplin sorunlarıdır. Öğrenci kaynaklı disiplin sorunları temasına ait kategoriler “kavgacı davranışlar ve şiddet eğilimi”; “ev içindeki şiddet”; “zararlı alışkanlıklar”; “ergenlik dönemi sorunları” olarak ifade edilmiştir. Çocuk, ektiğini çoğaltarak sana veren bir tarla gibidir. Eğer evde ya da çevrede şiddet görüyorsa sorunlarını şiddet ile çözmeyi öğrenir ve çevresine de şiddet gösterebilir. Bu yüzden okulda yaşanan öğrenci kaynaklı sorunların başında kavgacı davranışlar ve çocuğun şiddet eğilimi gelmektedir. Son dönem gençlerinde olan isyankâr tavırlar ve davranışlar ergenlik döneminin getirdiği olumsuz yansımalarıdır. Ancak ergenlik döneminde sadece hırçın davranışlar olmamakta tam tersi içe kapanmalarda olabilmektedir. Bu yüzden öğrencilerin dışa vuran hırçın davranışları kadar içe kapanması ve sorunlarını sürekli içinde çözmeye çalışmasında iletişimi engeller ve disiplin sorunları oluşmasını sağlar. Hem dünyada hem de ülkemizde sigara kullanım alışkanlığı yaşı oldukça küçük yaşlara kadar düşmüştür. Okul içinde kullanılmasına izin verilmeyen zararlı davranışların kullanılması okulda disiplin sorunlarına neden olmaktadır.

Tema 2: Öğrenci Kaynaklı Disiplin Sorunları Nedenleri

Görüşmeler sonucunda oluşan temalardan biri öğrenci kaynaklı disiplin sorunları nedenleridir. Öğrenci kaynaklı disiplin sorunları nedenleri temasına ait kategoriler “aile eğitim yetersizliği”; “sosyoekonomik sorunlar”; “sosyal medya”; “arkadaş çevresi” olarak ifade edilebilir.

Eğitimin öncelikle aile içinde başladığını düşünüldüğünde okula yansıyan her şey çocuğun ailesinde gördüğü ve ailesinin verdiği eğitimle ilgilidir. Bu nedenle okuldaki disiplin sorunlarının en önemli nedenlerinden biri öğrencinin direkt olarak ailesinden aldığı eğitimdir. Çocuğun ailesinin çocuğa sunduğu imkanlar okul içindeki davranışlarını etkilemektedir. Sosyal medya bilgi dağıtım kanalı olmasının yanında öğrencilerin gereksiz yere zaman geçirdikleri birçok platforma sahiptir. Sosyal medya görülen ve izlenen pek çok davranış öğrencileri olumsuz etkileyebilmektedir. Lise gençlik dönemine yön veren bir dönemdir. Lise çağındaki çocukların

akran çevresi birey olarak davranış kazanmasına bazen destek olurken bazen de engel olabilmektedir. Bu yüzden gençler arkadaş çevresinden birçok davranış öğrenebilmektedir.

Tema 3: Öğrenci Kaynaklı Disiplin Sorunları Çözümleri

Öğrenci kaynaklı disiplin sorunlarının çözümlerine ilişkin kategoriler “öğrencilerin okul ihtiyaçlarının belirlenmesi”; “okul içi etkinliklerin düzenlenmesi”; “rehberlik servis kullanımı” ve “eğitim verilmesi” olarak ifade edilmiştir. Okul içinde rehberlik öğretmenleri tarafından, kısa ve sıkıcı olmayacak bir şekilde düzenli bilgilendirme semineri yapılırsa öğrencilerin okul içindeki davranışlarında düzelme olacaktır. Öğrencilere yön vermenin en iyi yollarından biri onların yanında olunduğunun hissettirilmesidir. Rehberlik servisi hem bilgilendirici hem koruyucu olarak öğrencilere kötü alışkanlıkların sonuçlarını, akran ilişkilerini, kaba davranışlarının nedenlerinin ve sonuçlarını ifade edebilir. Okul içinde öğrencilerin bilinçli olması yeterli değildir. Öğrenci okul dışında evinde yani ailesinin yanında zaman geçirmektedir. Bu nedenle ailede olan eğitim de oldukça önemlidir. Tıpkı öğrencilerin bilinçlendirildiği gibi ailelerin de bilinçlendirilmesi ve gereken eğitimin verilmesi önemlidir. Ayrıca sınıf içindeki düzenden sorumlu olan öğretmenin de yönetim konusunda eğitime ihtiyacı olabilir. Bu nedenle hizmet içi eğitim ile öğretmenlerin sınıf yönetimi konusundaki başarısı güçlendirilebilir. Özellikle ortaokul ve lise dönemlerinde çocuklar gençliğe doğru atım atma yolunda bazı kötü alışkanlıklar edinebilir. Bu süreçle okul içinde ve okul dışında onların doğru şeyler ile meşgul olması son derece önemlidir. Eğer okul içinde enerjilerini atabilecekleri etkinlikler düzenlenirse okul dışındaki zamanda da bazı yeteneklerin geliştirilmesine olanak sağlayacak kursların düzenlenmesi birçok soruna çözüm üretebilir. Örnek olarak erkek çocuklarının futbola olan ilgili kullanılarak okullarda sınıflar arası maçlar yapılabilir. Böylelikle hem enerjileri boşalmış hem bedenleri sağlıklı yaşama alışmış olur. Şiddet kendini her alanda belli eden bir olgudur. Eğer şiddet çocuk için seçim değil öğrenilmiş bir alışkanlık ise çocuğun bu alışkanlıktan kurtulması gerekir. Bu yüzden çocuğun neyi neden yaptığının araştırılması ve çocuğun ihtiyaçlarının belirlenmesi gerekir. Öğretmen ya da rehberlik servisleri tarafından bireyler olarak davranış analiz edilebilir. Şiddet eğiliminin ne ihtiyacından doğduğu ya da görevden kaçmanın nedeni her şey öncelikle çocuğun eksikliğinin fark edilmesi ile başlamaktadır.

Tema 4: Öğrenci Kaynaklı Disiplin Sorunları Çözümündeki Zorluklar

Öğrenci kaynaklı disiplin sorunlarının çözümlerinde karşılaşılan zorluklara ilişkin kategoriler “okulun olanakları”; “yerine getirilemeyen sorumluluklar”; “vizyon eksikliği” ve “öğretmenlerin tükenmişlik hissi” olarak ifade edilmiştir. Öğrenciler okul içinde ve evde verilen sorumlulukları yerine getirme konusunda sorun yaşamaktadır. Okulda çocukluğun getirdiği enerji ve okul dışındaki hayatta onları meşgul eden birçok gereksiz ayrıntı ile ilgilendikleri için görevden kaçma eğilimi göstermektedir. Ayrıca özellikle çalışan anne ve babaların ev içinde geçirdikleri kaliteli zamanlar azaldığından dolayı çocuklar ilgisiz kalabilmekte ve aileden kaynaklı zorluk yaşanabilmektedir. Ailelerin önceliği çocuk değilse amaçlanan hedefe ulaşmak çok zor olmaktadır. Okulda lider okul müdürü ve yönetime yardımcı olan müdür yardımcılarıdır. Dolayısıyla okul içindeki hedeflerin ilk noktadır okulda yönetimi devam ettiren kişilerdir. Eğer okul müdürlerinin vizyonu dar ise maalesef okullarda buldukları noktadan ileriye gitmekte zorluk yaşanabilmektedir. Öğrenciler ve öğretmenler nedeniyle ortaya çıkan disiplin sorunlarının çözümündeki başlıca neden de budur. Hem okul müdürlerinin hem de öğretmenlerin belli seviyede vizyon sahibi olmaması disiplin sorunlarının başlıca nedenlerindedir. Okulların oldukça kalabalık olması (hem öğretmen hem de öğrenci kalabalıklığı) okul içinde düzenin sağlanmasını zorlaştırmaktadır. Bireysel ve kaliteli zaman öğretmen ve öğrenci; okul müdürü ve öğretmen arasında mutlaka olmalıdır. Okul içinde öğrencilerin olduğu kadar öğretmenlerin de ihtiyacı olan okul müdürü tarafından dinlenilmesi sağlanmaz ise öğretmenlerin de davranışlarında olan durumların düzeltilmesi zorlaşmaktadır. Öğretmenlerin sınıf içinde sınıf yönetimi konusunda zorluk yaşamalarının en büyük nedeni sınıfların kalabalık olması tüm öğrencilere yeterli vakit ayıramamasıdır. Sıradan bir memur işinin başına geçer ve saati bittiğinde işi bitebilir ancak öğretmenler kutsal olan bir mesleğe sahip olduğundan ağır sorumluluk altındadır. Birçok insana ilkokuldaki bir öğretmen sorulduğunda hatırlar çünkü bireysel olarak her insan okul sınırları içinde şekil almaya başlar. Bu nedenle öğretmenlik yapacak olan bireylerin görevi yapmaya istekli olması oldukça önemlidir. Ancak günümüzde kadın öğretmenlerin kolaylık olsun hafta sonu tatil belirli bir maaşı var olarak seçmiş olduğu öğretmenlik mesleği okul içinde birtakım sorumlulukların yerine getirilmesinde engel teşkil etmektedir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

İnsanoğlunun sosyal bir varlık olarak hayatta kalması, onu sürekli diğer insanlar ile bir arada yaşam sürmek zorunda bırakır. Bu nedenle her birey için bulunduğu ortamda var olan düzen içinde yaşamak ve uyumlu olmak bir gerekliliktir. Diğer insanlar ile iç içe ve uyumlu yaşayabilmek yaşam kalitesinin ve yaşamın bir parçası olan sosyal alanın sağlıklı olmasına olanak tanır. Sosyal alan olarak okullar ise insanoğlunun hayatının büyük bir kısmını kapsamaktadır. Dolayısıyla okul içinde de düzenin, uyumun olması esastır. Aksi durumda birçok insanın bir arada günün büyük bir bölümüne geçirmesi mümkün değildir. Araştırmada okul içinde düzenin bozulmasına neden olan öğrenci ve öğretmen sorunları, sorunların nedenleri ve çözüm önerileri; çözümlerin uygulanmasında karşılaşılan zorlukların neler olduğu üzerinde durulmuştur. Buna göre araştırma sonuçları aşağıda verilmiştir:

Araştırmada sekiz tema oluşturuldu. Oluşturulan temalar öğretmenler ve öğrenciler için ayrı ayrı disiplin sorunları; disiplin sorunları nedenleri; disiplin sorunlarının çözümleri ve disiplin sorunları çözümündeki zorluklar olarak ifade edildi. Öğretmen kaynaklı disiplin sorunları öğretmenlerin nitelik olarak yetersiz olması gerek öğretmenler gerek öğrenciler ile iletişim sorunları; sınıf yönetimi konusunda yetersiz olması, derse geç girmeleri; öğrenciye uygulanan psikolojik ve fiziksel şiddet; öğrenciye olan ilgisizlik olarak ifade edilmiştir. Okul içindeki disiplin sorunlarının bir kaynağı olan öğretmenlerin sorun nedenleri oldukça önemli bir konudur. Disiplin sorunlarının nedenlerine ilişkin kategoriler tecrübe eksikliği; meslekten soğuma; sorumsuzluk ve öğretmenin sosyal yaşam sorumlulukları, sınıf yönetimi konusunda yetersizlik, alana hâkim olamama, sorumluluktan kaçma olarak ifade edildi. Öğretmenlerin okul ile ilgili yaşanan olumlu ya da olumsuz olaylarda gerek öğrenci ile gerek veli ile olan sağlıklı iletişimi, sınıf içinde disiplini ve düzeni kolaylaştırmaktadır. Anne babanın okul içinde olanı öğrenmesi ve müdahalede gecikmemesi çocuğun davranışının sonuçlarına katlanması için önemlidir. Ancak sağlıklı yaşanmayan her iletişim var olan olumsuz davranışları sürekli olağan hale getirebilir. Öğretmenin nitelik açısından yetersiz olması öğretmenlik mesleğinin gerekli ve yeterli niteliklerine tamamen sahip olmaması anlamına gelmektedir. Öğretmenlerin genç olmasından kaynaklanan kazanım yetersizliği ve mezun olmadan edinilmesi gereken niteliklerin kazanılmaması okul içinde gerek sınıf yönetiminde gerek ise okul amaçları doğrultusunda atılan her adımda öğretmeni

zorlamaktadır. Bunun yanı sıra öğretmenlerin yaşadığı tükenmişlik hissi mesleğinin gerekliliklerini yerine getirmesinde zorluk yaşamasına neden olmaktadır.

Öğrencilerin bir insan olarak bireyler ihtiyaçlarının ne olduğundan çok sadece derse odaklanması öğrenci kaynaklı disiplin sorunlarına yol açabilmektedir. Diğer taraftan eğitimin görülmeyen bir kısmı da okul dışında aileler tarafından verilmektedir. Ancak ailesin eğitimsiz olması, şiddete maruz kalması, anne babanın çocuğa karşı ilgisiz olması okulda bazı disiplin sorunlarına neden olabilmektedir. Sosyal medyanın yaşı olmadığı günümüzde kabul edilen bir sondur. Ancak çocukların medyanın özellikle yeni medya açlarının olumsuz yansımalarından etkilenmesi kaçınılmazdır. Okul dışında edinilen zararlı davranışların okula yansması da disiplin sorunlarının başlıca nedenlerindedir. Öğrenci kaynaklı disiplin sorunlarının çözümlerine ilişkin kategoriler öğrencilerin okul ihtiyaçlarının belirlenmesi; okul içi etkinliklerin düzenlenmesi; rehberlik servis kullanımı ve eğitim verilmesi olarak ifade edildi. Okul içinde rehberlik öğretmenleri tarafından, kısa ve sıkıcı olmayacak bir şekilde düzenli bilgilendirme semineri yapılırsa öğrencilerin ve öğretmenlerin okul içindeki davranışlarında iyileşme olacaktır. Rehberlik servisi hem bilgilendirici hem koruyucu olarak öğrencilere kötü alışkanlıkların sonuçlarını, akran ilişkilerini, kaba davranışlarının nedenlerinin ve sonuçlarını ifade edilmelidir. Öğrencilere değer verilmeli ve bir birey olduğu hissettirilmelidir. Şiddete maruz kalmaları, akran zorbalığı yaşamaları önlenmelidir. Böylelikle çocuk şiddet öğrenmez ve bir başkasına şiddet göstermez. Okul içinde boş zamanların değerlendirileceği etkinlikler yaratılmalıdır. Sonuç olarak öğrencilerin okulda kaliteli zaman geçirmesi sağlanmış olacaktır. Ancak tün bu sorun çözümlerine ilişkin yaklaşımlarda bazı zorluklar yaşanmaktadır. Araştırmada öğrenci kaynaklı disiplin sorunlarının çözümlerinde karşılaşılan zorluklara ilişkin kategoriler okulun olanakları; yerine getirilemeyen sorumluluklar; vizyon eksikliği ve öğretmenlerin tükenmişlik hissi olarak ifade edildi. Öğrencilerin ve öğretmenlerin tükenmişlikleri okulda yaşanan sorunların çözümünde karşılaşılan zorlukların başındadır. Ayrıca okul müdürlerinin öğrenciler için düşündüğü hedeflerin yeterli olup olmadığı, vizyonu bu aşamada önem kazanmaktadır. Okul içinde sorumluluklardan kaçınılması da disiplin sorunlarının çözümünde karşılaşılan zorluklardandır. Sonuç olarak okullarda hem öğretmen hem de öğrenci kaynaklı sorunlar yaşanmaktadır. Ancak bu sorunların çözümleri, gereken kazanımların hem öğretmene hem öğrenciye hem de ailelere verilmesi ile mümkündür. Bu aşamada ise gerek devlet bütçesi, kişilerin gerek sosyo ekonomik durumları gerek ise eğitim sistemlerinin içinde bulunduğu durumlar yasal şartları sorunların çözümünde karşılaşılan zorluklar

olmaktadır. Sonuç olarak okullarda hem öğretmen hem de öğrenci kaynaklı sorunlar yaşanmaktadır. Ancak bu sorunların çözümleri, gereken kazanımların hem öğretmene hem öğrenciye hem de ailelere verilmesi ile mümkündür. Bu aşamada ise gerek devlet bütçesi, kişilerin gerek sosyo ekonomik durumları gerek ise eğitim sistemlerinin içinde bulunduğu durumlar yasal şartları sorunların çözümünde karşılaşılan zorluklar olmaktadır.

KAYNAKÇA

- Akar, İ. (2003). *Öğrenci Davranışını Etkileyen Etmenler Sınıf Yönetimi*. Ankara. Pegem A Yayıncılık.
- Arca, O. (1994). Çocukta Ve Ailede Disiplini Sağlama Ve Sürdürme Yolları, *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*. (57), 28-32.
- Aydın, B., & Karakaya, B. A. (2021). Özel Ortaokul Sınıflarında Karşılaşılan İstenmeyen Öğrenci Davranışları. *Ekev Akademi Dergisi*, (88), 99-118.
- Baltacı, A. (2019). Nitel Araştırma Süreci: Nitel Bir Araştırma Nasıl Yapılır?. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.
- Başar, H.(2005). *Sınıf Yönetimi*. Ankara. Anı Yayıncılık.
- Başaran, İ.E. (2000). *Eğitimin Psikolojik Temelleri Eğitim Psikolojisi*. Ankara, Feryal Matbaası.
- Bay, E., Mert, O. Ve Ozan, C. (2011). İlköğretim 6-8. Sınıflarda Ortaya Çıkan İstenmeyen Öğrenci Davranışları Ve Öğretmenleri Davranış Yönetim Stratejileri. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 49-70.
- Boyras, A. (2007). İlköğretim okullarında görev yapan aday öğretmenlerin sınıfta karşılaştıkları disiplin sorunları. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bursalıoğlu, Z., (1991). *Okul Yönetiminde Yeni Yapı Ve Davranış*. (8. Baskı). Ankara: Pegem Yayınları.
- Celep, C. (2004). *Sınıf Yönetimi Ve Disiplini*. Ankara. Anı Yayıncılık.

Doğan, S., Uğurlu, C.T., Şöförtakımcı, G., Ay, D. Ve Zorlu, H. (2014). Öğretmenlerin Sınıf Ortamında Karşılaştıkları İstenmeyen Davranışlar Ve Bu Davranışlarla Baş Etme Stratejileri. *Turkish Studies*, 9(2), 577-602.

Ekici C.E. Ve Burgaz, B (2009). İstenmeyen Öğrenci Davranışlarının Öğretmen Ve Okuldan Kaynaklanan Nedenleri, *Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22, 91–111.

Elban, L. (2009). İlköğretimdeki öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarıyla karşılaşma ve çözüm bulma durumlarının incelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Eripek, S. (1980). Ankara ilinde bulunan öğretim kurumlarında disiplin uygulamaları ve bu uygulamaların öğrencilerin uyum değerlendirilmesi. (Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Ertürk, S. (1979). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Beytepe Basımevi.

Erzurum, H., & Kır, İ. (2011). İlköğretim Öğretmenlerinin Kullandıkları Disiplin Türleri/Types Of Discipline That Primary School Teachers Practice. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(16), 271-285.

Geylan, R. Ve Tonus, H.Z. (2013). *İnsan Kaynakları Yönetimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 2900.

Görmez, E. (2016). Ortaokul Öğrencilerinin Sınıf İçi İstenmeyen Davranışlarının İncelenmesi, *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 443-456.

Gupta, K. (2006). *School Management*. Delhi, Ind: Pragn Publications.

Güven, M. Ve Dönmez, B. (2002). “Ortaöğretim Öğrencilerinin Okul Güvenliğine İlişkin Algı Ve Beklentileri”. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 3 (4), 59–68.

İlgar, L. (2000). *Eğitim Yönetimi Okul Yönetimi Sınıf Yönetimi*. İstanbul: Beta Yayınları

Kazancı, O. (1989). Sınıfta Disiplin Sorunu”, *Çağdaş Eğitim Dergisi*, Sayı 148.

Özdal A. & Özdal, H. & Çağanağa Ç. K. (2017). İlköğretim Kurumlarında Yöneticilere Yansıyan Disiplin Sorunları Ve Bu Sorunlara Dönük Yaklaşımları. *International Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish Or Turkic*. (12/25), 445-466.

Özdaş, F. (2013). Ortaokullarda Değerler Eğitimi Ve İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi/The Evaluation Of Teacher's Opinions Regarding The Student Misbehaviours And The Training Of Values At Secondary Schools.

Özdemir, A. (2007). *Öğrenci Disiplin İşleri Ve Uygulamaları*, (Ed. E.Karip), Sınıf Yönetimi, Ankara: Pegem-A Yayıncılık.

Rogers, B. (2004). *How To Manage Children's Challenging Behaviour*. London, Gbr: Sage Publications Inc.

Sorguç, B. (1986). *Disiplin Ve İdari Soruşturma*. Ankara, Milli Eğitim Basımevi.

Suvall, C. (2009). *Restorative Justice In Schools: Learning From Jena High School*. Harv. Cr-Cll Rev., 44, 547.

Şişman M., S. Turan, (2008). *Sınıf Yönetimi*. Ankara, Öğreti, Pegem Akademi

Tortop, N., Aykaç, B., Yayman, H., Ve Özer, M. A. (2007). *İnsan Kaynakları Yönetimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Tümkaya, S. (2005). Öğretmenlerin Sınıf İçi Disiplin Anlayışları Ve Tükenmişlikle İlişkisi, *Kuram Ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, Güz 2005, S:44, 549-568.

Türk Dil Kurumu (1994). *Okul Sözlüğü*, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınlar.

Türnüklü, A.& Zoraloğlu, Y. (2001). İlköğretim Okullarında Okul Yönetimine Yansıyan Disiplin Sorunları, *Kuram Ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*. 5(20), (417-441).